

Šľachtiteľský program plemena durínska koza

Úvod šľachtiteľského programu:

Tento šľachtiteľský program je vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootecnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení Nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“).

Šľachtenie plemena durínska koza vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení vyhlášky č. 49/2015 Z. z., Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootecnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre kozy chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobého stanovenými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako chovateľská organizácia nesúca šľachtiteľský program podľa Nariadenia EPaR č. 2016/1012 a ako uznaná chovateľská organizácia podľa zákona č. 194/1998

o šľachtení a plemenitbe poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je sústava šľachtiteľských opatrení vedúcich k zmeneniu tých vlastností a znakov hospodárskych zvierat, ktoré rozhodujú o plnení cieľa chovu. Pri zachovaní zdravia a ekonomiky chovu. Na naplnenie šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby mal nadväzovať na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Počiatok šľachtenia tohto plemena sa viaže na koniec 19. a začiatok 20. Storočia. Uznané bolo v roku 1935. Pôvod sa odvodzuje od plemena Toggenburgská koza. V súčasnosti sa v Nemecku chová asi 1300 kôz tohto plemena a zaraduje sa medzi ohrozené. Chová sa takmer vo všetkých spolkových republikách.

Zvieratá sú stredne veľké, štíhle až robustné. Môžu byť rohaté alebo bezrohé. Srst je krátka tesne priliehajúca, farba svetlo až tmavo čokoládovo hnedá bez náznaku gaštanovej farby a bez chrbtového pruhu, občas sa vyskytujú aj čierne zvieratá. Typickým plemenným znakom je tvárová maska s bielym očným okolím, bielym pruhom k hornej pere s bielymi ústami a lemovaním uší. Typické sú tzv. biele „zrkadlá“ a dolné časti končatín. Dospelé capy 60 – 90 kg a kozy 40 – 65 kg s výškou v kohútiku 80 – 90 cm resp. 70 – 75 cm. Toto plemeno je odolné, vhodné pre horské oblasti schopné chodiť na dlhé vzdialenosti.

Úžitkové vlastnosti

Plemeno sa vyznačuje dobrou mliekovou úžitkovosťou, 700 – 1000 kg s priemerným obsahom tuku 3,5% a bielkovín 3,0%. U plemena sa prejavuje sezónnosť ruje, má dobrú plodnosť. Kozľatá intenzívne rastú a sú dobre osvalené. Pre tieto vlastnosti chovatelia plemeno durínska koza považujú za mäsovo mliekové. Pre jeho odolnosť a nenáročnosť ho využívajú na rekultiváciu zanedbaných a ťažko prístupných pasienkov. Plemeno durínska koza, ako producent kvalitného mlieka vhodného na výrobu kozích syrov a rýchlo rastúcich a dobre osvalených kozliat pri predpokladanom zvyšujúcom sa záujme spotrebiteľov má dobrú perspektívu rozširovať svoje stavy. Pre chovateľov tohto plemena bude mať význam aj produkcia plemenných capkov.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba, so zámerom, aby sa parametre úžitkovosti u nás chovaných kôz plemena DK čo najrýchlejšie približovali a vyrovnali parametrom, ktoré sú uvádzané v plemennom štandarde. Šľachtenie je založené na výbere najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre

správne vytypovanie najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa okrem selekcie zvierat môžu používať aj na odhad plemenných hodnôt úžitkových parametrov vhodnými štatistickými metódami podľa metodiky schválenej Šľachtiteľskou radou. Rýchlejší pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Vývoj produkcie populácie zabezpečovaný hlavne výberom kvalitných plemenných capov. V selekcii sa treba orientovať hlavne na zachovanie jeho charakteristických exterierných znakov, tak ako je tomu v krajine pôvodu.

V chovoch sa môže využívať aj genomické hodnotenie plemenných zvierat. Uplatňovanie konkrétnych metód selekcie v rámci šľachtenia jednotlivých plemien oviec a kôz určí Šľachtiteľská rada oviec a kôz svojim uznesením.

Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ.

Kontrolu úžitkovosti oviec a kôz vykonáva Zväz chovateľov oviec a kôz na základe nariadenia EPaR 2016/1012 a poverenia Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, alebo ním poverená tretia strana. Výkon KÚOaK sa riadi metodikou schválenou orgánmi ZCHOK na to oprávnenými.

Plemenná kniha kôz sa riadi osobitným štatútom vypracovaným v súlade s platnou legislatívou a schváleným orgánmi ZCHOK na to oprávnenými .

Geografické vymedzenie

Tento šľachtiteľský program je uplatňovaný výhradne na území Slovenskej republiky.

Plemenný štandard a chovný cieľ plemena durínska koza chovaného v SR

Ukazovateľ	durínska koza	
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	Zvieratá sú stredne veľké, štíhle až robustné. Rohatosť je prípustná. Srst' je krátka tesne priliehajúca, farba svetlo až tmavo čokoládovo hnedá bez náznaku gaštanovej farby a bez chrbtového pruhu, vyskytujú sa aj čierne zvieratá. Typickým plemenným znakom je tvárová maska s bielym očným okolím, bielym pruhom k hornej pere s bielymi ústami a lemovaním uší. Typické sú tzv. biele „zrkadlá“ a dolné časti končatín.
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Mäsovo - mliekový úžitkový typ
	<i>Chovný cieľ</i>	Mliekový úžitkový typ (zameranie aj na produkciu jatočných kozliat)

Hmotnosť kôz	<i>Plemenný štandard</i>	45 kg
	Chovný cieľ	50 kg a viac
Hmotnosť capkov vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	min. 32 kg
	Chovný cieľ	min. 38 kg
Hmotnosť kozičiek vo veku 5 mesiacov	<i>Plemenný štandard</i>	min. 30 kg
	Chovný cieľ	min. 36 kg
Produkcia mlieka za dojnú periódu	<i>Plemenný štandard</i>	min. 650 kg
	Chovný cieľ	min. 780 kg
Plodnosť na okotenú kozu	<i>Plemenný štandard</i>	min. 170%
	Chovný cieľ	min. 210%